

OOSTVLAAMSCHE ZANTENMEDEDELINGEN VAN DE BOND DER OOSTVLAAMSE
FOLKLORISTEN

Maatschappij zonder winstbejag

Secretariaat van de Bond :
L. VERLODT, Zalmstraat, 69, Gent.
Alle stortingen te doen op postrekening :
969.46, Bond Oostvl. Folkloristen,
Gent.

Redactie van Oostvl. Zanten :
F. VAN ES,
Désiré De Wolfstr., 3, Aalst.
J. VERMEULEN & J. BOES.

Het wonderere Kruis van Deinze.

Ik weet niet of het waar is, maar Goethals stipt in zijn « Jaarboek der stad Kortrijk (1814) » aan, dat het Begijnhof te Deinze gesticht werd door Boudewijn IX, eer hij naar Constantinopel trok. Zeker bestond dit stille oord vóór 1275⁽¹⁾ en hield stand tot in 1380, wanneer het, tijdens de Vlaanderse oorlogen, totaal vernield was. Voor de eigenlijke stichting zullen de Deinzenaars zelf gezorgd hebben.

Dit begijnhof was toegewijd aan de H. Margareta, had een kapel met geestelijke leider en werfde in de loop der jaren gronden en renten aan. Het was gelegen oostwaarts de huidige stad, achter kerk en hospitaal, aan de straat, die naar de Oostmeersch leidt : feitelijk buiten het dorp maar door het graven van de stadsgracht in 1299⁽²⁾ binnen de stadsomheining gekomen.

Wanneer dit begijnhof in puin lag, beheerde het stadsmagistraat de goederen totdat in 1423 een nieuwe groep vrouwen met de heropbouw begon en in 1427 het godshuis van S. Margrieten erkend was door geestelijke en wereldlijke overheid.

Jacob Vandenaste, een Gentenaar uit een Deinse familie en Margriete van Weldene, een Deinse dochter, zijn de pioniers van het nieuwe sticht⁽³⁾.

Eerst een gewoon samenwonen in arbeid en gebed, besloot Margriete van Weldene met Hugo Weilins, de geestelijke leider en 12 zusters, in 1438 tot gemeenschap in goederen⁽⁴⁾. Onder de stuwning van de tijd en van Nicolas a cusa ontstond in 1455 het S. Margrietenklooster « Bethelhem » genaamd. Het waren voortaan slot- en werkzusters onder leiding van paters Augus-

tijnen (4 tot 5). Het visitatierecht kwam aan Rodeklooster en Groendaal. De omvorming gebeurde onder pater Joris Vandezalen en Marg. sMuencx. Door giften en gelukkige aankopen kreeg het oud begijnhof een kloosteruitzicht op omtrent 4 bunder oppervlakte.

In de XVIe eeuw vooral kwamen vele adellijke juffers zich aan God toewijden en zelfs Maria van Hongarië was te Deinze in paasretraite, wanneer de woelingen der Gentse « Creesers » losbarstten.

De ongeluksperiode 1578-84 verspreidde de zusters en vernielde het convent. Na de bevrijding van Gent door Farnèse kwamen de zusters niet meer naar Deinze, maar wel naar Ekkergem. De paters Augustijnen verdwenen en het slot behoorde tot de geschiedenis. De geestelijke leiding werd door de Gentse bisschoppen toevertrouwd aan priesters uit de stad. In 1783 afgeschaft, hersteld in 1791 en deels militair hospitaal geworden met toestemming der kloosteroverheid, viel het convent voorgoed in 1796.

* * *

Reeds in 1451 verbleef Kateline sBruwers, afgevaardigde van het principaal huis te Deinze, met drie andere zusters in de Papestraat bij ter Hoyen aan de oude Schelde en Gent ontsloegen van « queillote ». In 1458 was het verblijf overgebracht naar het huis achter de Freremineuren bij de Cuuppoorte, door priester Jan de stuweleere in zijn oude dag aan « Bethelhem » geschonken om de goede zorgen in het klooster te Deinze genoten⁽⁵⁾. Eerst in 1502, na aankoop van het huis Utenhove, de Ackere en het huis van Crombrugge⁽⁶⁾, kwamen de zusters van het Cuupgat over naar Ekkergem. In 1529 waren nog steeds vier zusters te Gent om praktische redenen, wijl Deinze 170 monden te spijzen had. Verschillende akten zijn getekend en grote betalingen zijn gedaan te Ekkergem. Eerst in 1705, en dit om financiële zorgen te bestrijden, hielden de zusters zich bezig met onderwijs.

Deinze nam de omvorming van Sion-Kortrijk op zich in 1504 en stichtte S. Elisabeth te Biervliet (later te Brugge) in 1461⁽⁷⁾.

* * *

Als we de geschriften en de getuigenissen van de bezitters mogen geloven, kwam het wondere kruis te Deinze aan in 1460,

wanneer aan de kloosterkerk gearbeid werd. Deinze was immers is 1452 totaal verwoest. Reizende minderbroeders brachten het kruis mee uit Jerusalem. Wanneer ze enkele dagen in het klooster vertoefd hadden, schonken ze het gevorkte of zondaarskruis aan S. Mergrieten, omdat het er niet meer weg wou.

De minderbroeders verhaalden dat de paters, eens in het H. Land op wandel, een wondere bloem ontdekten. Een lekebroeder rukte de plant uit en sneed uit de wortel het bewuste kruis, dat hij er als in vergroeid vond.

Een nota uit het archief van de S. Pietersabdij te Gent vermeldt paters Augustijnen als aanbrengers van het kruis. Wat meer aannemelijk blijkt, als men weet, dat op dit tijdstip, het klooster tot de Augustijner-orde behoorde, door Augustijnen gevisiteerd werd en de wonderdadige Kruisen van Assche in Rodeklooster hoog gewaardeerd werden. De vrome legende van Assche was door Jan Gielemans, onderprior (1427-87) geboekt.

Of nu dit kruis te Deinze niet meer weg wilde, mag ook in twijfel getrokken worden, aangezien zuster van Herreweghe in 1624 verklaarde dat het geschonken was « ter regasie ». Het « niet weg willen » komt ook voor in de O. L. V.-legende van Merchten en andere uit de XVe eeuw.

Dit kruis werd vereerd in de H. Kruiskapel van de kloosterkerk, alhoewel sinds eeuwen een Kruiskapelanie bestond in de parochiekerk : S. Poppo had immers ten jare 1000 aan de kerk van Deinze relikwieën geschonken, uit Jerusalem medegebracht. De kapel van de kloosterkerk moet zeer mooi geweest zijn, want Simoen en Joos de Lalaing hadden er hun graftombe gesteld.

Het wondere kruis pronkte op een gesneden autaar, die schoon verguld was en de passie van Ons Heer verbeeldde: het was bewaard in een verguld ijzeren kistje.

Bij dit kruis is menig wonder geschied, zoals de prieuse Alexandrine de Noyelles bij een onderzoek verklaarde; o. a. een kreupele religieuze kreeg de gezondheid terug onder haar gebed vóór het kruis⁽⁸⁾.

De jaarlijkse plechtige viering van het Deinse beeld viel op 15 September, feest der H. Kruisverheffing. Er moet wel grote opkomst geweest zijn, want op die dag « plach men alle jaren water te wijden hetwelk, door de kracht van dit kruis, lang zonder bederf bleef en kracht had om koortsen en andere ziekten te verjagen ». Te Assche-Kruisborre werd het water van de bron

gebruikt tegen ziekten van mensen en dieren en tegen de plagen aan de veldvruchten. Te Galmaarden is er ook water mee gemoeid om van het H. Kruis genezing te bekomen van koortsen en « den brand op de ogen ». Ook te Laken is het bronwater heilzaam voor koortsigen⁽⁹⁾.

In de XVIIIe eeuw waren « sanctjes » verkocht, die gedrukt waren bij de Goesin te Gent. Dit sanctje gaf, benevens de afbeelding van het wondere kruis, een « kort verhael van het Crucifix rustende op Ackergem ». Hieruit knippen we :

« Dit Crucifix heeft de lengde van een gemeen hand. In den gekruysten Christus zyn alle de Litmaeten volmaektelyk uytgebeeld, ten zy dat den regten Erm wat opwaerts gebogen staet. Men heeft bemerkt tot in 't Jaer 1626, dat het Hayr en Baert, allengskens aengroeyde. Langs den slinken kant is het Hayr zeer verdunt door de gene, die uyt devotie eenige Hayren hebben uytgetrokken, waerom het tegenwoordig aen niemand buyten huys meer vertrouwt word. Het Lichaem is met dry Naegelen vast, zonder doorne Kroone op het Hoofd, 't en zy dat de overblyfsels van den Wortel, die men op het Hoofd ziet, de Kroone maekten. Op de slinke Wange word gezien eene Vlekke by form van een Lykteeken, uytbeeldende den kaek-slag, die aen Christus in het Huys van Annas door eenen moedwilligen gegeven wierd. In de regte zyde word verтоont de Wonde, die Christus van eenen Soldaet met eene Lancie ontving : men ziet ook de gedaente van eenen Doek, die begint aen de Lenderen, en nederwaerds hangt tot omtrent de Knieën »⁽¹⁰⁾.

Op de derde en de vierde bladzijde staat een devotelijk gebed, in rijmen gesteld; waarvan de aanhef doet denken aan de zangwijze van het « Stabat Mater Dolorosa » en als titel draagt :

GROETENISSE

TOT DEN

GEKRUYSTEN JESUS.

'k Groet u JESUS lief myns herten,
Die daer hangt vol pyn en smerten,
Weest gegroet myn zoetigheyd,
Mynen troost en zaligheyd,
Ik lig aen uw Kruys beneden,
En omhels uw teere leden.

Eerst tot uw Voeten zeer bebloed,
'k Lig daer met een rouw gemoed,
Geeft my dat myn oogen leken
Door de traenen als twee beken;
Want O JESUS ik beken,
Dat ik heel de oorzaak ben,
Dat uw Voeten zyn geschonden,
Zoo doorboord en Vast gebonden,
Ik ben 't Heer, vergev'et my,
Die bedreef dees tyranny.
Leert my voortaan beter hand'len,
En het regte pad bewand'len
Van de deugd en zaligheyd,
Met vreugd en standvastigheyd.
Liever sterven duyzend maelen,
Dan tegen uw Wet te faelen,
In uw Wet en uwen wil
Zy voortaan myn herte stil.
'k Groet uw uytgespannen Ermen,
Dat ze my altyd beschermen,
Dat ze wezen eenen schild,
Tegen die my deiren wilt.
Komt Heer JESUS, wilt niet beyden,
Komt uw Schaepkens al geleyden
Uyt dit droevig traenendal,
Tòt des Hemels Schaepenstal.
Opent ons des Hemels deure,
En laet ons niet lang daer veure,
Toont de magt hier van uw Hand,
Uw genaede en bystand.
g'Hebt ons in uw hand geschreven,
Weygert ons niet 't eeuwig leven,
Laet uw ermen open staen,
Om ons vriendelyk t'ontfaen.
Laet my in uw ermen slaepen,
En daer in myn vreugden raepen,
'k Weet dat ik ben buyten nood,
Als ik rust in JESUS schoot.
'k Groet uw Herte vol genaeden,
Wilt myn dorstig hert verzaeden,
En neemt my voor uw slaef aen,
En laet my uyt u niet gaen.

**Groetenisse
tot de
Voeten.**

**Tot de
Handen.**

**Groetenisse
tot het
Herte.**

Op dat ik u waerlyk kenne,
 Al wat weirelds my ontwenne,
 En dat door uw vuerig Hert
 Heel myn hert ontsteken werd.
 Van nu af wil ik beginnen
 U ô Liefde te beminnen,
 'k Min u JESUS mynen Heer,
 Ach dat ik u minde meer.
 Geeft my grati', geeft my kragten,
 Sterkt in my de goed' gedagten,
 'k Zal om hulp hier blyven staen,
 Nog 'k en zal van hier niet gaen
 Voor dat gy my komt te geven
 Teeken, dat myn ziel zal leven,
 Dat ik eens zal zalig zyn
 Door uw Bloed en bitter pyn.
 Goeden JESUS heel goedhertig,
 Weest dog myne ziel bermhertig,
 Versterkt myne liefde meest,
 Als ik geve mynen geest.
 JESUS smertig heel doornageld,
 En met Wonden overhageld,
 Door uw Nagels, Kruys en Kroon,
 Zyt O JESUS onzen loon. Amen.⁽¹¹⁾

Vidit I. L. R.

Tot Gend, by Charles de Goesin, Boek-drukker en Verkooper
 in de Veldstraete.

Alhoewel soms wat stuntelig van maat, spreekt uit dit kruis-gebed medelijden, berouw, liefde en kan het nog een recht-schappen hart ontroeren.

Dit gedicht, misschien een omzetting uit het Latijn, is van Brabantse oorsprong en werd in 1914 nog gebeden te Merchten-bij-Assche, geknield vóór het Missiekruis. Een mooie brok Vlaamse vroomheid.

De passus in het boek « Les églises de Gand » over een genezene die in 1643 zijn dank uitstort voor het Kruis van Deinze, krijgt aldus betekenis⁽¹²⁾.

De zieken raakten het kruis aan, namen het kruis in de hand, om de kracht van het beeld in hen te laten overgaan.

Het wondere Kruis van Deinze schijnt geen enig exemplaar

te zijn, want prinses Isabella-Clara-Eugenia verklaarde in S. Margrietenklooster te Gent bij een bezoek, nog zo een kruis te Rome gezien te hebben⁽¹³⁾.

Sinds de afschaffing van het klooster van Deinze op Ekker- gem zijn alle sporen van het wondere Kruis verdwenen.

Het gelukte aan Z. E. Moeder Bertha der Zusters Maricolen te Deinze in 1916 de hand te leggen op een koperen plaat van handsgrootte, waarop het kruis afgedrukt werd. Ze kocht het kostbaar stuk van een zekere Lottier uit Petegem, door tussen- komst van Rudolf Verhoeven uit Gent. De plaat was ontdekt onder de pannen te Ekker- gem en als voetschrapper gebruikt : waarvan de sporen nog zichtbaar zijn. Deze plaat is nu bewaard in het museum te Deinze⁽¹⁴⁾.

BESLUIT.

Ons besluit kan heel kort zijn. Het wondere Kruis heeft wer- kelijk bestaan. Dit bevestigen niet alleen het archief van S. Margrietenklooster en S. Pietersabdij te Gent, de koperen plaat en de sanctjes; maar ook pastor Michiel Zachmoortere van Ek- kergem maakt er gewag van in zijn schriften⁽¹⁵⁾.

Wat de wonderdadigheid van dit kruis betreft : daarover heb ik niet te spreken, omdat zulks buiten mijn bevoegdheid valt.

Deze bijdrage beoogt alleen de vroomheid onzer vaders toe te lichten en het op punt stellen van historische feiten. Menige aanhaling over S. Margrietenklooster te Deinze en Gent van verschillende schrijvers, klopt niet met onze bevindingen. Over dit convent bereiden we een grondige studie voor.

A. CASSIMAN.

AANTEKENINGEN.

1. A. Cassiman. — Het Begijnhof te Deinze. — Bijdragen Gesch. van Deinze. 1934.
2. De vestinggracht van de Leie tot de Gentse poort moest Deinze beschermen tegen de Fransen. De andere vesting lag op de natuurlijke waterlopen.
3. Jacob Vandenaste is gekend om zijn giften aan de Gentse kerken en liefdadige instellingen.

Margriete van Weldene was de dochter van Jan en Elisabeth. Jan bezat goederen te Deinze, waarschijnlijk gekomen van Lijsbette Rijn, natuurlijke dochter van Jan Rijn.

Jan van Weldene woonde te Deinze in S. Joris. Woubrechte, een andere dochter, stichtte Syoen te Kortrijk.

4. Stadsarchief Gent. — Jaarg. 35 f° 4 v° en 126 v°.
5. Staatsarchief Gent. — 69, 5. — 336 — Carstulair.
6. Staatsarchief Gent. — 69, 5. — 307 — Carstulair.
7. Stadsarchief Kortrijk : afz. register blz. 88-89.
Staatsarchief Brugge. Couvents : relaas of kronijk van Biervliet. — 1600/3714.
8. Staatsarchief Gent. — S. Margr. kl. 69/1.
9. Paul Lindemans. — Eigen Schoon en de Brabander. — Jg. 1948 (meerdere afl.).
10. Uit deze beschrijving meen ik te mogen opmaken dat het hier niet gaat om werkelijke haargroei, maar om het verpulveren van hout aan de uiteinden van het hoofd, waardoor de harde wortelvezels meer uitkwamen en aldus schenen te groeien. Onze voorvaderen zochten niet naar wetenschappelijke uitleg.
11. Dit gebed kan een overstelling in rijm van een Latijnse hymne zijn. Nadere inlichtingen zijn welkom.
12. Kervijn de Volkaersbeke. — Les églises de Gand. — 1837. I, p. 187.
13. Staatsarch. Gent. — S. Margr. 69/1.
14. Deinze bezit een belangrijk museum : kunst, geschiedenis, oudheidkunde, folklore. Open alle Zondagen van 11 tot 12 u. In de week aan te vragen op het Stadhuis.
15. Michiel Zachmoortere, een Gentenaar (1582-1660), pastoor te S. Maartens-Ekkergem, deken van het district Deinze, kanunnik van S. Veerle, is een schrijver van in meerdere belangrijke werken. We vonden zijn naam in de Kath. Encyclopedie, maar... niet in de Nat. Biographie !

Zanten.

DRIE SPREUKEN UIT BEIRLEGEM.

Boter in den pap en leugens in den mond
Verraden hun zelve terstond.

Wie zijn paard laat drinken bij alle beesten
En zijne dochter laat lopen naar alle feesten,
Die komt op 't laatste in 't geval :
Een slore in huis, een kaguile op stal.

Thymus en salie en rozemarijn
Zijn drie kruiden die sterkkriekend zijn;
Padden en slangen zijn groot venijn
En toch er zijn tongen die nog erger zijn.

(Deze spreuken, opgetekend te Beirlegem, zijn reeds ten minste vier generatiës in de familie van den Zanter oud).

Folkloristische-Heraldiek.

(Nieuwe wegen in de Heraldiek).

Van verschillende kanten bereikte mij de vraag: « Wat verstaat men nu feitelijk onder **folkloristische-heraldiek** ? ».

En thans, nu in dit tijdschrift regelmatig wordt geschreven over folkloristische-heraldiek, acht ik een korte uiteenzetting over dit actuele onderwerp hier op haar plaats.

Slaan we het tweede deel van het Heraldisch Vademecum⁽¹⁾ op, dan treffen we op blz. 34 aldaar de navolgende korte omschrijving aan :

« **Folkloristische Heraldiek.** — Uitleg van de betekenis der wapenfiguren enz. volgens folkloristische denkbeelden ».

Inderdaad kort, want er zit hier veel meer aan vast.

Immers, de term folkloristische-heraldiek schijnt nog niet ingeburgerd, gezien mijn informatoren. Zulks behoeft geen verwondering te baren, aangezien de uitdrukking en het begrip nog jong zijn en het aantal beoefenaars klein, naast meerdere voorstanders, welke laatsten wel met deze nieuwe zienswijze en uitleg instemmen, doch zelf niet daarover publiceren. De beoefenaars, die tegelijkertijd hun onderzoekingen middels het vastleggen door de druk kenbaar maken, zijn er nog slechts weinigen, van wien straks enige namen de revue zullen passeren.

Gaan we de geschiedenis van deze nieuwe richting in grove trekken na, dan valt op te merken, dat schrijver dezes het is geweest, die voor het eerst schoorvoetend een poging tot wapenverklaring in deze richting waagde in 1928 in De Nederlandsche Leeuw⁽²⁾ bij het wapen der Zeeuwse familie **de Jongh**.

Geïnspireerd door de publicaties van Dr **J. Schoo** in het tijdschrift « Eigen Volk », later « Ons Eigen Volk », algemeen folkloristisch en dialectisch maandschrift voor Groot-Nederland, kwam de gang er eerst recht goed in en verschenen, te beginnen met 1931 in genoemde periodiek regelmatig publicaties van mijn hand op dit gebied. Vanaf 1936 tot 1940, toen « Eigen Volk » werd opgeheven, was ik mede-redacteur en redigeerde in 't bij-

(1) J. C. P. W. A. Steenkamp: Heraldisch Vademecum. Wapenkundig register van de meest voorkomende heraldische benamingen, termen, figuren, enz. Rutgers, Naarden, z. j.

(2) Zie het Maandblad van het Genealogisch-heraldisch Genootschap: « De Nederlandsche Leeuw », XLVIe jrg. 1928, kol. 121.

zonder het genealogisch-heraldisch bijblad van « Eigen Volk », met name « De Liebaert », welk blad tot 1940 vier jaargangen heeft mogen beleven. Het was dit bijblad, dat speciaal was gewijd aan de idee van de **folklorische-heraldiek**.

In 1931 lanceerde ik mijn studie : De boom als symbool in de heraldiek in « Eigen Volk » contra Schoo, waarin de stelling geponeerd werd van de **gerichtsboom** (Upstalboom) de « boom met meer kruinen » in wapens, welk onderwerp in de volgende jaargangen werd uitgewerkt, mede o. a. door de genealoog P. M. van Walchren, die voorhands een andere mening was toegedaan en de historicus Jos. A. W. Banning.

Als merkwaardigheid kan hier nog gememoreerd, dat Friedrich Mözinger uit Darmstadt, geheel onafhankelijk en onkundig van mijn publicaties in het maandblad « Germanien », jrg. 1938 of 1939, inzake « de boom met meer kruinen » tot **dezelfde conclusie kwam, enige jaren nà de ontdekking van mij !**⁽³⁾. Het artikel in « Germanien » is kwistig geïllustreerd met talrijke voorbeelden van dergelijke gerichtsbomen.

Eveneens werd deze studie opgenomen in mijn eerste boek : « Europesche Totemdieren »⁽⁴⁾, behandelende de oorsprong, geschiedenis en betekenis van de dierfiguren in de heraldiek.

Door Schoo verder geïnspireerd, was de neiging en aanleg tot (folkloristische) wapenverklaring toch zeker reeds vóór 1931 of '28 aanwezig, gelet ook op de in druk verschenen verhandeling betreffende de geschiedenis van eigen familie⁽⁵⁾.

Het gevolg van een en ander is dan ook, dat de voorstanders in ondergetekende willen zien de grondlegger van de **folkloristische-heraldiek**. Dit daargelaten, valt het niet te ontkennen, dat inderdaad door mij de benaming en het begrip « folkloristische heraldiek » het eerst is toegepast en gebruikt in « Eigen Volk », daarbij in mijn arbeid nader werd uiteengezet, verklaard en vastgelegd⁽⁶⁾, waaraan direct dient toegevoegd, dat men geenszins deze richting dient te vereenzelvigen met het werk en de runentheorieën van Dr jur. Bernhard Koerner, zoals sommige tegenstanders maar al te grif willen suggereren⁽⁷⁾.

(3) Vgl. tevens « Eigen Volk » (De Liebaert), jrg. 1939, blz. 243.

(4) Kits Nieuwenkamp : Europeesche « Totemdieren » en eenige andere symbolen. Haarlem, 2^e druk 1936.

(5) Dezelfde : Het geslacht Nieuwenkamp in « De Navorscher », 73^e jrg. 1924, blz. 271, 22.

(6) Dezelfde in Nederlandse Familiewapens (serie-uitgave), 4 dln., Haarlem 1936-1939; met nadere genealogische aantekeningen, stamreeksen, fragment-genealogieën, enz., gedocumenteerd bewerkt en verzameld.

(7) Dezelfde in Oostvlaamse Zanten, 23^e jrg. 1948, blz. 129.

Omtrent het wezen der folkloristische-heraldiek, doelstelling en betekenis werd een uitvoerig hoofdstuk aan dit onderwerp gewijd in mijn nieuw boek (ter perse) : « Geheimtekens » (Heraldische Sprokkels), in welk werk tevens « de boom met meer kruinen » o. m. nader is uitgewerkt.

Onder de voorstanders en medewerkers kunnen o. a. genoemd worden : de historicus **Jos. A. W. Banning** te Groenlo, **F. J. H. Weyn Banningh**, uitgever te Groenlo, Pr. Dr **J. E. van Bemmel** te 's Gravenhage, de genealoog **F. R. Elema Gzn.** te Haren (Groningen), wijlen **Mr. W. J. L. van Es**, **Mr. Dr Arian de Goede** te Utrecht, **Dr H. C. Prinsen Geerlig**s te Amsterdam, **Sj. Brongersma** te Bloemendaal, **P. M. van Walchren** te Apeldoorn, **J. R. W. Sinninghe**, folklorist te Santpoort, **kapit. H. J. Bellen**, folklorist en oudheidkundige te Assen, **Dr J. G. Loohuis** te Utrecht, **C. K. Elout**, journalist te Wassenaar. **B. H. Boissevain**, genealoog en meer anderen. De meesten dezer schreven regelmatig in « De Liebaert ».

Het spreekt vanzelf, dat naast verschillende voorstanders, de reactie niet uitbleef en hiernaast meerdere tegenstanders zich aanmeldden en dat in vele gevallen tastbaar animositeit en naijver vóórzat, is evenmin verwonderlijk, doch de normale gang van zaken bij « nieuwlichters ». Een artikel dat politiek, het midden houdt tussen pro en contra verscheen van de hand van de heer **C. Pama** in de Nieuwe Rotterdamsche Courant⁽⁸⁾ getiteld : **Nieuwe wegen in de heraldiek**.

De kunstcriticus **Jos. de Gruyter** verbonden aan « Het Vaderland » schreef⁽⁹⁾ o. a. : « De schrijver is er zich van bewust een heel moeilijk terrein te betreden en waarschuwt zelf meermalen voor een oppervlakkig « hineininterpretieren »;...

Inderdaad, het terrein is zeer glibberig en is bovendien vol voetangels en klemmen. Even waar is echter, dat maar al te veel het uitgebreide gebied der **wapensymboliek** door genealogen en heraldici is verwaarloosd. Een welhaast onbegrensd arbeidsveld ligt hier braak, hetwelk met de folklorische-heraldiek aangedurfd werd, althans voor een deel daarvan, tot ontginning te brengen.

Dr J. G. Loohuis, destijds hoofdredacteur, geeft als zijn mening te kennen in zijn bespreking van het IIIe deel van : « Nederlandsche Familiewapens »⁽¹⁰⁾, dat « in zekere zin » hier een

(8) Nieuwe Rotterdamsche Courant, avondbl. B. van 15 Febr. 1936.

(9) In « Rondom het boek », 1936, onder redactie van Roel Houwink.

(10) Utrechts Nieuwsblad van 28 Juni 1938.

« baanbrekend werk is verricht. « Hij » (K. Np) « schroomt niet, zijn eigen vaak heterodoxe en zeer persoonlijke mening duidelijk kenbaar te maken... Wie nieuwe inzichten, nieuwe verklaringen of een nieuwe richting ingang poogt te doen vinden, kan nauwelijks aan te grote « voortvarendheid » ontkomen ».

In de recensie van het vierde deel zegt Dr **Loohuis** o. a.⁽¹¹⁾ : « Folkloristische-heraldiek en wapensymboliek past de schrijver bij herhaling toe. Of hij wel niet eens te snel is met conclusies? Wij achten het waarschijnlijk, doch dit neemt niet weg, dat iedere nieuwe richting zich schuldig moet maken aan vergissingen en overijlingen alvorens zij haar plaats, de haar toekomende plaats wel te verstaan, in de zon heeft veroverd ».

De heer Loohuis noemt hier folkloristische-heraldiek en wapensymboliek in één adem. Het is ongetwijfeld juist beide tezamen te noemen, aangezien ze hand in hand gaan. De folkloristische- of volkskundige-wapenkunde gebaseerd op de folklore of volkskunde aan de ene kant en de wapensymboliek gegrondvest op de symboliek of leer der zinnebeelden aan de andere kant. Toch bestaat er een wezenlijk verschil tussen beide. Van daar ook afzonderlijk genoemd.

Immers, de folkloristische-heraldiek is gebaseerd op het **volkskarakter** en houdt rekening met de **locale historie, toestanden, zeden en gewoonten van de streek, waaruit het wapen stamt, waar de bakermat van de stam wordt aangetroffen**, terwijl darentegen de wapensymboliek zich meer ophoudt met de **zinnebeeldige verklaring van de symbolen in 't algemeen**.

Een bepaalde figuur kan symbolisch een algemene betekenis hebben, doch gezien en belicht uit de gezichtshoek van een bepaalde **streek** kan diezelfde figuur in een geheel ander aspect komen te staan.

Om slechts een voorbeeld te noemen, is het een bekend feit, dat in ruim 50 % van de Friese wapens de zgn. halve Friese adelaar wordt aangetroffen; een **streekfiguur**. — **Algemeen symbolisch** bezien is de adelaar de koning van de vogels en duidt symbolisch op kracht, macht en overwinning, symbool van hogere wijding en heerschappij, het imperium.

Beschouwen we echter de halve Friese adelaar uit een folkloristisch-heraldisch standpunt als specifieke **streekfiguur**, dan duikt naast de algemeen symbolische verklaring tevens de folkloristische zienswijze op, belicht naar de streek van herkomst of liever

(11) Utrechts Nieuwsblad van 28 Nov. 1939.

van voorkomen in zo'n grote getale in een bepaalde streek, in dit geval Friesland, en zien wij dit verschijnsel **plaatselijk**. We vragen ons af het waaróm, gaan de historie, de plaatselijke zeden en gewoonten na, met het gevolg, dat we tot de slotsom komen, kortweg gezegd, dat de halve Friese adelaar een eigen-erfd richtersymbool vertolkt⁽¹²⁾.

Ziedaar een voorbeeld, dat het verschil aangeeft tussen wapensymboliek en de folkloristische-heraldiek.

Mr. Dr **A. de Goede** schreef een belangwekkende verhandeling over een andere Friese heraldische figuur, de **zwaan in Waterland**⁽¹³⁾. Ook hier weer hetzelfde. **Symbolisch** is de zwaan de koning der watervogels, vogel der waardigheid, van vrede en ruime blik. **Folkloristisch** zit hier echter veel meer aan vast, zoals we gezien hebben in een bijdrage over het wapen van **Schellingwoude** in « De Westfries »⁽¹⁴⁾.

En dan het opstel van **A. de Goede**⁽¹⁵⁾ : De afwijkende betekenis van de « Kogge » in de Westfriesse wapens tot omstreeks 1550, waarbij o. a. ook de weerhaak, stormhaak of wolfshaak besproken wordt, eveneens met een **symbolische** en **folkloristische** betekenis.

Ten slotte kan in dit verband genoemd worden de merkwaardige en weinig voorkomende heraldische streekfiguur, de in Oost-Vlaanderen optredende **raap**⁽¹⁶⁾.

Ik meen thans echter met deze voorbeelden ter wille van de plaatsruimte te kunnen volstaan en genoegzaam het **karakter**, **wezen** en **bedoeling** van de **folkloristische-heraldiek** te hebben weergegeven, zijnde samenvattend :

De oorsprong, geschiedenis en betekenis van wapens en wapenfiguren in verband gebracht met de plaatselijke geschiedenis, zeden en gewoonten van de streek van herkomst (streekfiguren); met andere woorden, gegrondvest op volkskundige, volkseigen grondslag en waarden.

(12) Vgl. Dr. Jac. Reimers : Das Adlerwappen bei den Friesen, Oldenburg 1914 en Dr. H. W. M. J. Kits Nieuwenkamp : Europeesche « Totemdieren », hoofdst. I, De adelaar als totemdier, blz. 9-27; idem G. F. E. Gonggrijp : Friesche eigenerfden-wapens, de wapens der Friesche eigenerfden in verband met hun berechtigd allodiaal erfgoed, Naarden 1943.

(13) Mr. Dr. A. de Goede : Waterlands Swane, Enkhuizen 1945, en Kits Nieuwenkamp : De zwaan als zielevogel in de heraldiek en in de folklore; in De Navorscher, jrg. 1937.

(14) Dr. H. W. M. J. Kits Nieuwenkamp (Herald) : Het boomwapen van de voormalige gemeente Schellingwoude; De Westfries, jrg. 1948.

(15) Heraldisch en Genealogisch Bijvoegsel, Eigen Volk, jrg. 1936, N° 10, blz. 1-3, met 2 afb.

(16) Kits Nieuwenkamp : De raap in het Waasland; Oostvlaamse Zanten 1948, blz. 80-82.

Hiernaast kan de wapensymboliek in 't algemeen een belangrijke rol vervullen, waaruit volgt dat de symboliek een belangrijke hulpwetenschap is, bij de beoefening van de folkloristische-heraldiek, welke laatste op haar beurt wederom onontbeerlijk is bij de beoefening der genealogie en gezamentlijk hebben we hier te doen met hulpwetenschappen, welke de geschiedkunde node kan ontberen.

Met een klakke!oos, automatisch, dood afschrijven van het beschikbare bronnenmateriaal a l l é é n komt men er niet. Dat kan eenieder met een weinig doorzettingsvermogen. Er zit méér in, wat de wapenkunde voor ons doet l e v e n. Schrijver dezes is zich zeer wel bewust dat « de oude school » zich hiertegen zal verzetten en opkomen, doch doet dit aan de kern van de zaak niets af of toe. De knuppel is in 't hoenderhok geworpen en zal uiteindelijk elke ernstige genealoog en heraldicus wel degelijk rekening moeten houden met de folkloristische-heraldiek als belangrijke hulpwetenschap bij de beoefening van de genealogie en heraldiek als zodanig. Men dient zich de folklore eigen te maken en op de hoogte te blijven met de wetenschappelijke vorderingen op dat gebied. Dan blijft men BIJ en verhoogt de waarde van het anders dood, weinig zeggend genealogisch, heraldisch materiaal, ook als dit wetenschappelijk tot in de perfectie gedocumenteerd, verantwoord is weergegeven.

Er ontbreekt dan wat aan : l e v e n !

Zeker, deze studie kost tijd om zich een en ander eigen te maken en er vertrouwd mee te raken, eenvoudig of gemakkelijk is het geenszins, doch de resultaten vergoeden ruimschoots de moeite. Is men eenmaal wegwijs in de archieven, wat óók tijd kost, dan brengt de folklore en de folkloristische-heraldiek de « fleur », doch ik geef gewonnen, men dient er zich toe te zetten, wanneer men nog niet helemaal verdord is. En ik verzeker u, het loont de moeite !

Dr H. W. M. J. KITS NIEUWENKAMP.

IN MEMORIAM

Benoni Van Trappen.

Op 4 Mei 1949 overleed te Gent, in de gezegende ouderdom van 88 j. Heer *Benoni Van Trappen*, de bekende nijveraer en beheerder van talrijke maatschappijen.

Wij kenden hem sinds ruim 44 j. en kunnen over hem getuigen dat hij niet alleen een groot weldoener was maar ook een door-goed man met brede en gezonde geest.

Wij bieden aan zijn zoon, Heer Raoul Van Trappen, ons ijverig en gewaardeerd erelid, en de beproefde familie de uitdrukking van ons welgemeend medevoelen in hun smart.

L. VERLODT.

Oostvlaamse Folkloristische Bibliografie.

(11^e Vervolg)⁽¹⁾

ALF. Coetsem (Fr. Van). De semantische ontwikkeling van de Vlaamse uitdrukking : « van den alf geleed zijn ». Taal en Tongval, I, n^r 1 (1 Januari 1949), blz. 20-26.

(In deze semantische studie over de Vlaamse volksuitdrukking : « van den alf geleed zijn » in 't Waasland en in Zuid-Oost-Vlaanderen, « van den als geleed zijn » tussen Aalst en Dendermonde, « van d'alf geleed zijn » in 't Noordwesten van Oost-Vlaanderen, « van den dalf verleed zijn » te Geeraardsbergen en de oostelijke hoek van Zuid-Oost-Vlaanderen, die betekent verdwalen onder invloed van een boze geest. nl. de alf, bevestigt S. dat er een onderscheid dient gemaakt te worden tussen de alf, de misleidende geest, en de alven, alvermannetjes, auwermannetjes, enz., naam der kabouters in het Hageland, Haspengouw en de Kempen, waar de bedoelde uitdrukking trouwens onbekend is. Verder bevestigt hij ook dat aan *dalf* door jonge dialectsprekers in het geheel geen zin meer wordt toegekend. « Het woord is leeg en fungeert alleen als een formantisch deel van het besproken begrip »).

SINT AMELBERGA. Ta. Folklore te Temsche. « Weg-om en inhaling van de « Kas » op derde Pinksterdag. Het Laatste Nieuws, 21-5-48. Geïllustreerd met twee foto's : Inhaling van de « Kas », de bedevaarders op weg.

(Korte beschrijving van de bekende « Weg-om » en « Kasse-inhaling » gewijd aan de viering van St. Amelberga, te Temsche).

BEDEVAARTEN. Meyer (G. De). Overeenkomsten en verschillen tussen middeleeuwse en hedendaagse Bedevaarten. Volkskunde, N. R. VII, n^r 3 (1948), blz. 125-133.

(Na de voornaamste gebruiken aangehaald te hebben, welke voorkwamen bij middeleeuwse bedevaarten, voor zover die te achterhalen zijn uit de hagiografische literatuur uit de X^e, XIe en XIIe eeuwen. in het graafschap Vlaanderen, toont S. aan dat alhoewel de meeste van die gebruiken heden ten dage nog bestaan, er zeer essentiële wijzigingen hebben plaats gehad, die daarin bestaan dat sommige gebruiken van belang verminderd zijn, terwijl vroegere bijkomstigheden of minder voorkomende gebruiken nu een hoofdrol spelen, dit als gevolg van de evolutie in de opvattingen en ook somwijlen van de veranderingen in de sociale toestanden)

IDEM. X. In het kleine maar mooie Godverdegem. De Gentenaar, 1-3-48.

(S. geeft vooral inlichtingen over de verering van de Pestheiligen in de parochiekerk en over het « Kapelleke Bloed », een bidplaatsje aan O. L. Vrouw van het H. Bloed toegewijd).

IDEM. X. 20 jaar geleden... De grote bedevaart naar de « Ka-

(1) Zie Oostvl. Zanten, XVI (1941), 119, 166; XVII (1942), 114, 190, XVIII (1943), 91; XIX (1944), 19, 69; XXI (1946), 22; XXII (1947), 21; XXIII (1948), 7, 72.

pel van de vrede » te Nederbrakel. De Gazet van Antwerpen, 18-3-48.

(S. geeft een geschiedkundig overzicht van de « Kapel van de Vrede », ook genoemd « Kapel van de Toep », aan Sint Jozef toegewijd, op initiatief van Z. E. H. Pastoor-deken A. Vaël op het einde van de eerste wereldoorlog in 1918 opgericht. De kapel werd ingewijd op 25 Aug. 1925 door Mgr Seghers, bisschop van Gent).

IDEM. X. De Kapel van de « Nood Gods » te Buggenhout. Ons Volk. Geïllustreerd Weekblad. Brussel XXXI, n^r 16, 18 April 1948. Geïllustreerd.

(Geschiedenis van het ontstaan der Boskapel en beschrijving der beelden. S. stipt tevens de gebruiken aan met de jaarlijkse « Bosgang » of « Kapellegang » van de 3^e tot de 4^e Zondag na Pasen, als de « Kapellestok » te voorschijn komt uit ontbast « Kapellenhout » gesneden. Zeven mooie illustraties, o. m. van de « Nood Gods » en van Sint Rochus, die ook vereerd wordt tegen pest, zweren en allerhande etterende kwalen, versieren de tekst).

IDEM. A. R. De Heilige Kruisen van Eksaarde. « Touring Club van België », 1-9-47, blz. 198-200 Geïllustreerd met afbeelding van het bedevaartvaantje.

(Gegevens ontleend aan het bekende werk van Jos. Van Vlierberghe: De Kapelletjes van Waasland).

IDEM. X. Pelgrimage als straf. Het Volk (Gent), 18-1-48.

(S. geeft een overzicht van de gevallen, vooral uit Gentse documenten, waarin een pelgrimage als straf werd opgelegd).

BEGIJNHOVEN. Maes (Pierre). De Begijnhoven van Gent. Herinneringen aan het verleden. De Zweep (weekblad), LXXIX, n^r 33, 15-8-48, blz. 8-9. Geïllustreerd met 7 foto's.

(Zeer beknopte historische schets der twee nog levende Gentse begijnhoven: dat van de Lange Violettenstraat en dat van St. Amandsberg).

IDEM. X. Vroomheid, vrede en vreugde op de Gentse begijnhoven. Ons Volk (weekblad), 23-11-47. Geïllustreerd.

(Zeven mooie foto's met beknopte beschrijving van het leven der begijntjes).

BIJNAMEN. X. En nog steeds over Massemen. De Gentenaar, 18-1-48.

(S. geeft nog een serie van een veertigtal mannelijke typen, meestal met hun bijnamen, en even zovele vrouwelijke, ook met hun bijnamen).

IDEM. Coetsem (Fr. Van). De adverbia van tijd « dan en toens » in een groep Zuid-Oostvlaamse dialecten. Leuvense

Bijdragen, XXXVII (1947), blz. 18-25. Met twee kaarten buitentekst.

(Zie bespreking in Oostvl. Zanten, XXIII, n° 2, Maart-April 1948, blz. 55. S. deelt mede dat de Geeraardsbergenaren hun bijnaam « tisjen » te danken hebben aan de oude taaleigenaardigheid « toens » als « tisj » uit te spreken).

IDEM. F. D. V. Zonderlinge bijnamen van stadswijken. Het Laatste Nieuws, 14-11-48.

(S. handelt over de oorsprong van de namen: « Moskou », wijk van Ledeberg; « Brezil », wijk van Merelbeke; « Siberië », veraf gelegen bundel rangeerspooren van het station Gent-Zeehaven; « Port-Arthur », wijk van de nieuwe haven; « Bloemekenswijk », omgeving der Rijnhovelaan; « Patershol », volksbuurt achter het Folkloremuseum; « Wijk van alle miseries », Ekkergerm; het verdwenen « Kaleitje », wijk waar thans de Universiteitsbibliotheek staat; « Scheldemoord » voor « Scheldeoord », het gebouwencomplex met woonaangelegenheden in de wijk Heirnis; « het Miljoenenkwartier », de wijk tussen de Mussenstraat en de Sterre. Zie ook: L. Lievevrouw-Coopman: De Bijnamen der Gentenaars (wijken) in Oostvl. Zanten, XVIII, n° 4 (Juli-Oogst 1943), blz. 73-74).

BUURTGEBRUIKEN. X. De beroemde « Djaamkensboom » te Waarschoot. Het Volk (Gent), 22-4-48. Geïllustreerd.

(Een foto met de vermelding: De beroemde « Djaamkensboom » te Waarschoot, waarvan de vruchten toebehoren aan heel de wijk. Wie er nog niet van gegeten heeft op 't Hoeksken is niet waardig één van de « hunnen » te zijn. In de zomer van 1946 werd « Djaamkensboom » onderaan door de bliksem getroffen, vandaar dat enkele takken ontbreken rechts op de foto).

SINT CHRISTOFFEL. Clercq (Firm. De). De Sint-Christoffelbedevaart te Evergem. De Toerist. XXVII, n° 13 (1-7-48), blz. 315-316. Geïllustreerd met een kiekje van de eerste wijding in 1928.

(Bij gelegenheid van de 15^e auto-, moto- en fietsenwijding op 25 Juli 1948, handelt S. eerst over de verdwenen Sint Elooiviering te Evergem, op de Zondag vóór 25 Juli, viering die gepaard gaat met een paardenwijding. In de eerste kerk van Evergem, afgebrand in 1783, bestond reeds een altaar toegewijd aan die heilige en ook een gilde van St. Christoffel. Ook op het dorpsplein was een Christoffelput, met een beeld van de Christusdrager. De drie achtereenvolgende klokken heetten eveneens Christoffel. Christoffellitanieën en een « Leven » van die heiligé, patroon van Evergem, werden uitgegeven. Op 29 Juli 1928 had de eerste wijding der voertuigen plaats en in 1937 werd een « Reisgebéd » door de in 1928 opgerichte Sint-Christoffelconfrerie uitgegeven. Aan de vergulde monstrans is een legende verbonden).

DOOLHOVEN. F. D. V. De Doolhof van het Stadhuis. Het Laatste Nieuws, 23-1-49. Geïllustreerd met een tekening van de Kronkelweg in de vloer van de Pacificatiezaal in het Gentse stadhuis.

(Zie over deze doolhof met tegels afgetekend in de vloer van de Pacificatiezaal in het Gentse stadhuis: 1) V(an) L(okeren): Dallage-labyrinthe dans le vestibule de la Maison-de-ville à Gand, in *Messenger des sciences historiques*, 1862, blz. 106-110; 2) F. De Potter: Gent door de eeuwen heen, I, blz. 210; 3) A. Van Wer-

veke : De Vloer der Grootte Zaal van het Stadhuis, in Bulletin der Mij. van Geschied- en Oudheidkunde te Gent, 1907, blz. 138 en vlg. (met afbeeldingen);
4) Dr E. Verstraete : Een zestiende-eeuwse Doolhof te Gent, in Hamer, October 1943, blz. 6-8, geïllustreerd).

FIERTEL. X. De Fiertel-omwegang te Ronse. Het Laatste Nieuws, 24-5-48.

(Beknopte beschrijving van de bekende fiertel-omwegang, die telken jare op Drieduigheidsdag te Ronse plaatsgrijpt).

GEBAK. F. D. V. Sinterklaasgebak. Het Laatste Nieuws, 12-5-48.

(Na bondig gehandeld te hebben over de speculaas mannen, waarvan veel houten en stenen vormen berusten in het Folklore-museum, te Gent, wijst S. op de talrijke reglementen, waaraan het pasteibakken te Gent in vroegere tijden onderworpen was en haalt hij ook als verdwenen klaasgeschenk het marsepeinen skeepje aan, herinnering aan het feit dat St. Niklaas ook de patroon der schippers was. Tevens wordt de etymologie van het woord marsepein opgezocht).

GENTSE FEESTEN. Gent. De opening der gemeentefeesten. Het Laatste Nieuws, 18-7-48.

(Tekst der oorkonde in het middeleeuws Vlaams, voorgelezen door de heraut voor de aankondiging der opening van de Gentse feesten).

SINT GERULFUS. Deprest (Florimond). Taferelen uit de geschiedenis van Drongen. Uitgave der « Drongense Folkloristen », N. V. Erasmus, Gent, z.j. (1948), 62 blz. Geïllustreerd.

(Dit mooi uitgegeven werk bestaat uit twee delen : 1) De H. Gerulfus, onze Patroon; 2) de geschiedenis van het Gilde van O. L. Vrouw en de H. Gerulfus, te Drongen. Een trouwe schets van al hetgeen omtrent de H. Gerulfus (legende, geschiedenis van de relikwie, gedichten ter verheerlijking van de heilige) en het bestaan van vermelde gilde te vinden is).

HEILIG HUIZEKEN. F. D. V. Het Heilig Huizeken. Het Laatste Nieuws, 20-6-48.

(Samenvatting van het artikel van wijlen S. Andelhof in Oostvl. Zanten, XXIIIe jg., n° 3 (Mei-Juni 1948), blz. 57-64).

HOPPLUK. Z. V. G. De Hoppluk te Aalst. De Standaard, 18-9-47. Geïllustreerd met 1 foto voorstellende de hopmarkt te Assche.

(Gegevens over de hopteelt en de volksgebruiken er mede in verband in de omgeving van Aalst en in het Payottenland).

HUISNUMMERS. F. D. V. Van huisnummers en naamplaten van straten. Het Laatste Nieuws, 29-2-48. Geïllustreerd.

(S. handelt over de nummering der huizen en de naamplaten der straten door

de eeuwen heen. De illustratie vertoont drie modellen van naamplaten, die vroeger te Gent werden gebruikt. Ook de typische Gentse uitdrukking: «Houd u maar vast aan de nummers van d'huizen», humoristische raadgeving aan mensen, die door de ene of andere omstandigheid niet vast op hun benen staan, wordt vermeld).

JODEN. V. D. V. Israëlieten te Gent. Het Laatste Nieuws, 27-6-48. Geïllustreerd met een gezicht op het Jodenstraatje te Gent.

(Geschiedkundige bijzonderheden over de Joden te Gent, waarvan het aantal echter steeds beperkt was. Ook de terechtstelling te Gent in 1623 van een deserteur van een Waals regiment in garnizoen te Gent, die zich te leper deed doorgaan voor de «Wandelende Jood», wordt vermeld).

JULIUS-CESARSAGE. X. De Julius-Cesarlegende (lees sage) te Velzike. Cultureel Nieuws. Maandschrift van de Zottegemse Culturele Kring, n° 9 (Augustus 1948), blz. 10.

(Handelt over de oorsprong van die sage en over het ontstaan van «het feest van Julius» te Velzike, dat sedert 1873 om de 25 jaar plaatsgrijpt aldaar. Ook het «Liedeken» gedicht naar het leven van Julius Cesar ter gelegenheid van de 50^e verjaardag van het plaatsen van zijn standbeeld (!!) — 8 koepletten — en getoonzet door B. Ghils, liedjeszanger en «kalverkuts» (kalverkoopman) wordt meegedeeld. Voor meer bijzonderheden zie het artikel van J. en M. Janssens-Buyse: Het ontstaan van de Julius-Cesarseesten te Velzike-Ruddershove, in Oostvl. Zanten, XV, n° 1-2 (1940), blz. 45-54).

KERMISGEBAK. Lindemans (Lucy). De Vlaamse Vlaai. Eigen Schoon en De Brabander, XXXII, n° 1 (Januari 1949), blz. 36-45. (Met kaart van de Vlaamse Vlaaistreek).

(Zeer interessante studie, maar zeer onvolledig wat de afbakening van de Vlaaistreek in Oost-Vlaanderen betreft, het Meetjesland wordt b.v. niet vernoemd. Van West-Vlaanderen is er ook geen sprake. Hier moet dus tot een nieuw onderzoek overgegaan worden, ook om de grens Vlaamse Vlaaistreek en Mattentaartstreek, die het Zuiden van onze provincie van Oost naar West doortrekt met juistheid te bepalen. Wij zijn het ook niet eens met S. waar ze het vermoeden oppert, dat de vlaai als kermisgebak in het Waasland in de vorige eeuw onbekend zou geweest zijn, omdat A. Joos het woord in zijn Idioticon (1904) niet vermeldt en de Waass^e zantster Vrouw Weyn er niet over spreekt in haar talrijke bijdragen in «Vlaamse Zanten». Wij kunnen bevestigen dat zeer oude Waaslanders, zelfs van uit de Polderstreek (Kieldrecht, Doel, enz.) dit kermisgebak steeds gekend hebben).

KERSTLIEDEREN. Bossche (Lic. N. Van den). Kerstliederen uit het Zottegemse. Cultureel Nieuws. Zottegem, n° 13, December 1948, blz. 2-4.

(Met Kerstliederen bedoelt S. en terecht Sterrelieders of eigenlijke Kerstliederen, Nieuwjaarsliederen en Driekoningenliederen, die eigenlijk maar één liederenkranen vormen, zoals de drie feesten maar één cyclus uitmaken. In dit eerste deel ontleedt hij de liederen van «De A la berdine Costiljon-groep». Hij vergelijkt de Zottegemse varianten met andere Vlaamse Kerstliederen).

LIKEURSTOKERIJEN EN WIJNHANDEL. R. C. Gent is een folkloristische verzameling rijker. Hoe het druppeltje onzer

**vroede vadersen gestookt werd. Het Volk (Gent), 26-5-48.
Geïllustreerd met 3 foto's van de verzameling Van Thorenburg.**

(Tijdens de zitting van de Gentse gemeenteraad, op Maandag 24 Mei 1948 werd het voorstel van schepen J. Vermeulen voor de aankoop van de rijke verzameling voorwerpen, materieel en documenten in verband met de wijnhandel en de likeurstokerijen toebehorend aan wijlen dhr. Van Thorenburg, goedgekeurd. S. geeft een beknopte maar zeer klare beschrijving van deze verzameling, zoals ze opgesteld was in het huis van dhr. Van Thorenburg).

MOLENS. Wilde (Jozef De) pr. De Molen van Doel. De Toerist, XXVI, n^r 6 (16-3-48), blz. 135-136. Geïllustreerd.

(Geschiedkundige gegevens over deze prachtig gelegen molen, die veel geleden heeft gedurende de laatste oorlog. Wens tot spoedige en gave herstelling).

FOLKLORE-MUSEUM. Kruizinga (Jaap). In het Folklore-museum te Gent. Hobby, tijdschrift voor verzamelaars. Rotterdam, II, n^r 9 (Juni 1948), blz. 150-154. Geïllustreerd met 6 mooie foto's.

(Een beknopte beschrijving van het Folklore-museum te Gent).

SINT-NIKLAASFEEST. F. D. V. De Klaaskenskramen. Het Laatste Nieuws, 31-10-48.

(Herinneringen aan de langverdwene Klaaskenskramen, een speelgoedmarkt oorspronkelijk op het St.-Veerleplein. bij het Gravensteen, gehouden van midden November tot op Klaasdag, later overgebracht naar de Oude Beestenmarkt. S. handelt ook over het speelgoed aldaar te koop en hoe die speelgoedmarkt verviel na de opkomst van de « bazars »).

PAARDENMARKTEN. F. D. V. De Negenmeimarkt te St.-Amandsberg. Het Laatste Nieuws, 16-5-48. Geïllustreerd met een foto van de markt.

(Gegevens ontleend aan het gedenkboek: « Sint-Amandsberg en de negenmeimarkt. 1540-1940 ». Zie bespreking in Oostvl. Zanten, XXI (1946), n^r 1, blz. 30).

PEPERKOEK. F. D. V. Eigenaardigheden omtrent peperkoek. Het Laatste Nieuws, 5-12-48.

(Het bakken van peperkoek is een zeer oude nijverheidstak te Gent, reeds vermeld in een voorgebod van 26 Augustus 1360 en ook door Marcus van Vaernewijck in zijn: « Spieghele der Nederlandsche Oudtheit » of « Historie van Belgis », Kap. LVI. S. handelt verder over de oorsprong van het zeer oud gebruik op de hoogtijden peperkoek uit te delen aan kommuniëkanten, onder de benaming van « lif-couck » en haalt het geval aan van een 70-jarige Gentse vrouw, die op 9 Augustus 1664 veroordeeld werd tot de brandstapel, omdat zij mensen genas met peperkoek. In de 18^e eeuw vormden de peperkoekbakkers een afzonderlijk ambacht).

SINT-PIETER. X. De Sint-Pietersomwegang te Eine. Het Laatste Nieuws, 30-6-48. Geïllustreerd met foto der ruiters die rond het kerkplein en door het kerkhof draven.

(Over het ontstaan van deze omwegang, die telken jare op Sint-Pietersdag uitgaat, zie Oostvl. Zanten, III, n° 5 (September 1928), blz.72-76. Korte beschrijving van de feestelijkheden in 1948).

POPPENSPELEN. Vincent (R.) en Onderbeke (W.). Het wezen en de betekenis der Poppenspeelkunst. Snoeck's Grote Almanak 1949, blz. 123-126. Geïllustreerd.

(Inhoud van deze beknopte bijdrage: a) Historiek in een notedop. b) De soorten poppenspelen. 2 afbeeldingen van het Gentse « Pierke » en van « Gust », de nieuwe creatie van het Gents rondreizend kunstpoppenspel « Sneeuwwitje »).

RECHTSPLEGING. Moens (F.). Symbolen van feodale macht. Touring Club van België LIV, n° 22 (15-11-48), blz. 256-259. Geïllustreerd.

(S. handelt over oude monumenten die in verband met de middeleeuwse rechtspleging staan en een grote gelijkenis met de schandpalen vertonen, waarmede ze dikwijls verward worden, nl. de perrons en de feodale kruisen. Hij beschrijft o. a., wat Oost-Vlaanderen betreft, de feodale kruisen van St. Lievens-Houtem en van Eename — dit laatste met foto — en vermeldt ook de houten schandpaal be waard in het stadsmuseum te Dendermonde).

REDERIJKERS. Vermeulen (Jozef). Bij de 500^e verjaring van de Gentse Fonteyne. De Toerist, XXVIII, n° 1 (1-1-49), blz. 1-6. Geïllustreerd.

(Bij gelegenheid van het 500-jarig bestaan van de aloude Koninklijke Souvereine Hoofdkamer van Rhetorica De Fonteyne geeft S. een kort geschiedkundig overzicht van deze rederijderskamer, maar handelt vooral over alles wat nog te Gent aan de Fonteyne herinnert: haar voormalig huis, nu nog « de Fonteyne » genaamd, Gouden Leeuwplein; haar kapel in de Sint-Niklaaskerk; het huis van J. F. Willems, haar hoofdman van 1842 tot 1846, op de Zandberg, en zijn standbeeld op het St.-Baafsplein; ook het beeld van de Fonteynist in de gevel van de Nederlandse Schouwburg aldaar; « het Gancxken », haar oude toneelzaal in de 18^e eeuw in de Mageleinstraat, de zaal Parnassus, haar toneelzaal van 1840 tot 1845 op de Oude Houtlei; de Minardschouwburg, om te eindigen met haar huidig stemmig lokaal op de bovenverdieping van het huis der abdis in het Museum der Bijloke).

IDEM. KEYSER (Paul De). Bijdrage tot de Blazoenkunde van de Rederijderskamers. De oplossing van het raadselachtig Rebusblazoen van het Oudheidkundig Museum van de Bijloke te Gent. Overdruk uit Jaarboek van « De Fonteyne » 1946-47. Drukkerij Hoste, N. V. Gent, 32 blz. (genummerd 35 tot 66). Geïllustreerd.

(Zie bespreking in Oostvl. Zanten, XXIV, n° 6 (Maart-April 1949), blz. 58).

REUZEN. X. Folkloristisch feest te Gavere. Reus Tonus ingehuldigd op de Paardenkouter. Het Laatste Nieuws, 30-6-48. Geïllustreerd met foto van de Gaverse reus Tonus).

(Korte beschrijving van de inhuldiging op de wijk Paardenkouter van de nieuwe reus Tonus).

IDEM. X. Folkloristische stoet te Zottegem. Het Laatste Nieuws, 17-5-48. Geïllustreerd met graaf Egmont, zijn echtgenote en hun gevolg.

(Verslag over de folkloristische stoet, die op Pinksterdag met de reuzen Cambrius en Cambriana en hun dochter Miss Montmartre, alsook met de Egmontfamilie, uitging te Zottegem).

IDEM. Folkloristisch feest te Leupegem. Een reuzenfamilie in de optocht. Het Laatste Nieuws, 31-8-48. Geïllustreerd met de foto der Leupegemse reuzen en hun familie.

(Op Zondag, 29 Augustus 1948, werd te Leupegem het tienjarig huwelijk van de plaatselijke reuzen Djoos van der Stroelbeke en Petronella van de Rode gevierd).

IDEM. X. Het huwelijk van Hanske de Krijger. Het Laatste Nieuws, 7-8-48. Geïllustreerd met een afbeelding van de bruid en de bruidegom tijdens de huwelijksplechtigheid.

(Het huwelijk had plaats te Oudenaarde op Zondag, 5-9-48).

ROKERSGIJDEN. Bruggeman (Albert). Beveren-aan-de-Leie. Drukkerij Leon Vercampt-Vanden Broucke. Deerlijk, z. j. (1947). Geïllustreerd.

(Zie bespreking in Oostvl. Zanten, XXIII, n° 2 (Maart-April 1948), blz. 55).

TRAM. F. D. V. Vijftig jaar elektrische tram. Het Laatste Nieuws, 10-10-48. Geïllustreerd met een gezicht op de Vlasmarkt te Gent, meer dan vijftig jaar geleden.

(S. handelt eerst over de paardentram te Gent, die dateert van 1875, dan over de tramcars, getrokken door twee paarden, om eindelijk de achtereenvolgende verbeteringen te vermelden aangebracht sedert 1898 aan de elektrische trams: invoering van de trolley in 1905, eerst met koperen kabels, dan met metalen stroomkabels, om te eindigen met de beugelstroomafnemer. Ook de wijzigingen aan de rijtuigen worden vermeld).

VERENIGINGSLEVEN. F. D. V. Het Jubelfeest van een tuinbouwvereniging. Het Laatste Nieuws, 25-4-48. Geïllustreerd met een foto van het rijkversierde vaartuig van « L'Ave-

nir horticole » in de bloemenoptocht op 't water van 1905, te Gent.

(Bij gelegenheid van de 75^e verjaring van de stichting van de Kon. Tuinbouwvereniging « L'Avenir horticole », te Gent, geeft S. een beknopt historisch overzicht over het ontstaan en de werkzaamheden van deze vereniging, gesticht door zeven oud-leerlingen van de Tuinbouwschool).

VERLORENKOST. F. D. V. De Verlorenbroodbrug. Het Laatste Nieuws, 14-3-48. Met een foto van de vroegere voetgangersbrug.

(Gegevens over de drie bruggen, die na elkander gebouwd werden over de Coupure om de St. Pieterswijk te verbinden met Ekkergerm. De eerste, een voetgangersbruggetje, werd vervangen, bij de sloping in 1898 van de krotwoningen van het Verkensstraatje, nu Verlorenbroodstraat, vroeger een echt dievennest en Italiaanse kolonie, door een prachtige monumentale brug, in 1940 opgeblazen en in Augustus 1942 op haar beurt vervangen door een derde. Verloren Kost betekent echter niet oorspronkelijk een nutteloos werk, maar was een verdedigingswerk, gewoonlijk een toren, dat afgescheiden was van de hoofdverdedigingslinie en dat dienen moest om de vijand tegen te houden. Zie « Catte en de Verloren Cost » door Prof. G. Desmarez in « Isidoor Teirlinck Album », blz. 143-155).

VOLKSDEVOTIE. Celis, pr. (Gabriël). Kapel en beeld in Europa. Jubileumnummer van de « De Vrienden der H. Maagd ». Gent, 1948, 28 blz. Geïllustreerd.

(Zie boekbespreking, Oostvl. Zanten, XXIII, n° 4 (Juli-Oogst 1948), blz. 116).

IDEM. Celis, pr. (Gabriël). De Gebuurtekapelletjes en Gevelbeelden te Gent. Uitgave « Gent aan Maria », Molenaarsstraat, 38, Gent, 1949, 8 blz. Geïllustreerd.

(Propaganda-brochure, waarin wij vernemen hoe de bewoners van de Gentse volkswijken gehecht zijn aan hun buurtkapelletjes, vooral die, welke gewijd zijn aan Onze Lieve Vrouw en opgericht meestal in tijden van ziekten en overstromingen, en ook gedurende en na de twee wereldoorlogen).

VOLKSLIED. F. D. V. Naar Vera-Paz het Luilekkerland. Het Laatste Nieuws, 7-11-48.

(Het beluik « Sasseblindeke », in de volksmond « Vera-Paz », in de huidige Scheepvaartstraat op de Voormuide, werd vóór een tiental jaren gesloopt. Dat was de laatste herinnering te Gent aan de mislukte Belgische kolonisatiepoging in de jaren 1843-1847 in het gebied Vera-Paz (Guatemala). Er wordt ook herinnerd aan het eertijds bekende volksliedje :

Wie gaat er mee naar Vera-Paz ?
Daar moeten wij niet werken,
Eten en drinken op ons gemak,
(En) slapen gelijk een verken.)

VOLKSTYPE. F.D.V. Pruke D'Hossche. Het Laatste Nieuws, 18-4-48. Geïllustreerd met het beeld « De Schelde » boven

de ingang van de Vismarkt te Gent, waarvoor Constant D'Hossche poseerde.

(Gegevens meest ontleend aan het artikel van A. Andelhof in « Galerij der Gentsche Typen », blz. 155-158).

O. L. VROUW. Coessens (O.). Onze Lieve Vrouw van Deynsbeke en de Mariaverering te Zottegem. Cultureel Nieuws. Maandblad van de Zottegemse Culturele Kring, n^r 9 (Augustus 1948), blz. 3-6.

(Geschiedkundige gegevens betreffende het Broederschap van O. L. Vrouw van Deynsbeke, te Zottegem en de nieuwe kapel ingehuldigd op 14 September 1929).

IDEM. Smet (F. de). De oude en (de) huidige Kapel van O. L. Vrouw ten Doorn te Kleit. Vrij Maldegem, 2-11-47 en 9-11-47. Geïllustreerd : 1^e artikel met 2 foto's, 2^e artikel met 4 foto's.

(Deze kapel is gelegen te Maldegem op de wijk Doorn, op 3 km. afstand van de kerk van Kleit).

ZAGEMAN. Zageman en Zagemie. Hobby. Tijdschrift voor Verzamelaars. Rotterdam, II, n^r 9 (Juni 1948), blz. 155. Geïllustreerd met een foto van de Gentse « zageman ».

(Handelt over het verdwenen gebruik van een « zageman » of « zagemie » in de herbergen om de kibbelaars en redetwisters tot het zwijgen te brengen. Stelt de vraag of dergelijk gebruik ook in Noordnederlands herbergen bestond. Zie ook Het Laatste Nieuws, 30-6-48).

Folklore en Sport.

In verband met onze vraag over de bijnamen der Belgische voetbalploegen ontvingen wij nog volgende antwoorden :

Wat de Koninklijke Football Club « Vigor » te Hamme betreft, schrijft ons de secretaris, de heer Cl. Van Bogaert, dat de bijnaam luidt « de Wuitens », naar de bekende spotnaam gegeven aan de inwoners van Hamme (Zie Cornelissen : Nederlandsche Volkshumor..., II, blz. 124). De Hammenaars zijn over het algemeen zeer fier op deze spotnaam, want ze voegen er bij gelegenheid onmiddellijk aan toe, dat de « wuiten » (meerkol, ook Vlaamse gaai genoemd) wel gelukkig is, daar hij elk jaar een schone, nieuwe veelkleurige staart krijgt.

« De Jeannetten » (Franse uitspraak) is de bijnaam van de spelers van Royal Football Club Ronse. « Jeannette » was de naam

van een opgezet bokje, dat op een vlaggestok geplaatst, diende als vaandel en ook als « mascotte » van de thans verdwenen supportersclub « Hoger op » van deze kring. Overal waar de « Club » speelde was « Jeannette » van de partij, zodat men in de Vlaamse steden weldra de Clubspelers « de zotten van Ronse met hun geit » noemde. De Walen zeiden het korter : « Les boucs de Renaix ». Van als men echter de naam van 't bokje te weten kwam, heette men de Ronsenaars « **Jeannetten** ». Ze zijn dat tot nu toe gebleven en die naam is ook op de voetbalspelers van « Club » overgegaan. Wie meer over de lotgevallen van de Ronse « **Jeannetten** » wil weten, leze het 8° hoofdstuk van « Tavi », het leuke boek van Valère de Pauw, 3° druk, blz. 130-153 (Standard-Boekhandel, Antwerpen).

Naar ons de heer W. Giraldo, uit St. Andries-Brugge, laat weten, heten de spelers van Royal Gosselies Sports « **les Casse-roles** ». Te Gosselies bloeit inderdaad de emailnijverheid. Op de vlaggestok van de supporterskring van deze club prijkt een versleten stoofpan, omringd van belletjes, die bij ieder doelpunt door de spelers van dit elftal aangetekend duchtig worden gerammeld.

Reeds vanaf het ontstaan van F. C. Nijlen (Antwerpen) werden de spelers ervan « **de Slijpers** » genoemd, bijnaam nogmaals ontstaan uit de locale nijverheid. Het grootste deel der Nijlense bevolking houdt zich inderdaad onledig met diamantslijpen en vele van de spelers zijn dan ook diamantslijpers. Hier hebben wij dus te doen met een nieuwe bijnaam gegeven aan gans de Nijlense bevolking en die niet vermeld staat in het standaardwerk van J. Cornelissen : « Nederlandsche Volkshumor ». De inlichting werd ons medegedeeld door de secretaris van F. C. Nijlen, de heer Jozef Broeckhove.

De spelers van Verbroedering Arendonk zijn « **de Sigarenmakers** » en die van F. C. Izegem « **de Borstelmakers** », naar de voornaamste locale nijverheidstak, onderscheidenlijk de sigarenmakerij en de borstelmakerij.

DE REDACTIE.

Boekbespreking.

T BEERTJE. — Volkskundige Almanak 1949. Uitgegeven door de Bond van Westvlaamse Folkloristen. Drukkerij « Graphica », Brugge, z. j. (1948), 72 blz. Geïllustreerd.

Weer is het schattig en leuke « Beertje », het achtste in de reeks almanakken door de Bond van Westvlaamse Folkloristen uitgegeven, verschenen. Het ziet er fris en gezond uit en bevat : Een gecomentariëerde afdruk van de laatste Schepersalmanak in 1850 te Brugge gedrukt.

Een In Memoriam Apotheker Karel DE WOLF (2 Mei 1883-10 September 1948), de bekende Brugse folklorist en volkschrijver, tevens erehoofdman van de Bond van Westvlaamse Folkloristen (met portret), en een Brugse vertelling van de hand van de afgestorvene : « Van Onzen Heere en Narden den Timmerman ».

Een geïllustreerd artikel : « Van Westvlaamse reuzen en reuzinnen », door MTS VAN COPPENOLLE.

Verder geeft ons Meijuffer M. C. (afmeyer) een typisch beeld van het leven vroeger « Op de Gevaerts », wijk van Beernem, aan de vaart Gent-Brugge.

Walter GIRALDO handelt over een geval van « Toverij in het Brugse » in 1918 (n.l. een invultatiegeval met brandende kaars en spelden).

J. DE SMET heeft het over « Onze Familienamen » en A. V. W. deelt een sprookje mede : « Van het Wonderspinnewiel ».

Verder moppen, mededelingen en een oud liedje : « Bij de Apothekers ».

Het weze hier bijgevoegd dat het Brugse Folklore-museum plechtig heropend werd op Zaterdag, 6 November jl., in aanwezigheid van de heer Gouverneur van West-Vlaanderen en van de Brugse stadsoverheid. Het Museum, dat voorlopig slechts uit een paar zalen bestaat, is zoals vroeger ondergebracht in de Hallen. Het bevat benevens allerhande interessante verzamelingen, o.a. brillen, brilleglazen en brillekokers (zeer rijk), patacons en gietvormen voor patacons, alsook houten speculatievormen, maten, gewichten en weegtoestellen, beursjes, ivoren waaiers, verlichtingstoestellen, waaronder een gothische kandelaar, zilveren kapmantelhalzen (een enige verzameling), oude kleren en kanten, wandelstokken, werkdozen en snuifdozen, uithangtekens, kinderspeelgoed, ook drie stemmige ensembles : een huiskamer (keuken) met de grootmoeder aan het kantwerken bij de wieg, een komenijswinkel en de oude Brugse herberg : « De Zwarte Kat », met de eigenaardige spreekton.

F. V. ES.

HET POPPENSPEL, Tijdschrift onder leiding van Louis Contryn, 1^e Jg. (1949), n° 1, 2, 3. adres : Auwegemvaart, 78, Mechelen.

Er is een tijd geweest dat het Poppenspel ten dode scheen opgeschreven, wellicht omdat de intellectuelen van de vorige eeuw met hun positivistische geest er zich van hadden afgekeerd. Toen sleepte het nog een kommervol bestaan in de achterbuurten. Met het Neo-Romantisme kwam opnieuw de belangstelling en de bijval van het groot en klein publiek. Feitelijk is de voorliefde van het klein publiek, het publiek der kinderen, voor de spelende en sprekende poppen nooit afgenomen. De pedagogen, die zich om de ziel van het kind bekommerden, hebben het eerst de poppenkast in de school binnengevoerd. Het resultaat was verblijdend. Overal schoten de poppenspelen als paddestoelen uit de grond, ook in België. Deze herleving was reeds volop aan de gang in de periode van tussen de twee wereldoorlogen. Dat er misbruik kan worden gemaakt van het spel der poppen, dat zich zo uitnemend leent tot karikatuur en satire, hoeft nauwelijks aangestipt. Het echte poppenspel is echter apolitek en daarom juichen we alle pogingen toe, die het poppenspel gaaf willen houden van ideologische inmenging. Nationale en zelfs internationale verstandhouding van de poppenspelers is echter een belangrijke factor van vrede, waarbij de nationale gemeenschap en de mensheid, in de troebele tijden, die we beleven, ten zeerste wordt gebaat.

Dit schijnt wel het doel te zijn van het nieuw gestichte tijdschrift, dat organisatie van de poppenspelers en onderlinge voorlichting beoogt. Het tijdschrift van Louis Contryn neemt blijkens de degelijke inhoud van de verschenen nummers zijn taak ernstig op. Het gaf reeds een drietal belangwekkende speeltakten ten beste: Het Poppenspel van Doctor Faust door Gerard Walschap, waaraan de ouderen meer plezier zullen hebben dan de kinderen, Tjil koopt een Huis door Max Jacob, volkomen in de sfeer van het kind, De Zee-rover door Gilbert Minozotti, eveneens vol fijne kinderpsychologische trekken; mitsgaders een drietal korte lezenswaardige studies: de Poppenspeler onder de loupe door Dr H. R. Purschke, Poppen en Tragedie door Dr G. Lafaye, De oorsprong van « Jacques » uit Rijsel door Leopold Delannoy. In de maandelijkse overzichten worden uit de nationale en internationale poppenwereld beknopte, maar zaakrijke mededelingen verstrekt. Met de voornaamste buitenlandse poppenspel-animators en tijdschriften: Der Puppenspieler, Le Montreur de Marionnettes, The Puppet Master, enz. wordt contact gehouden, zodat « Het Poppenspel » mettertijd de onmisbare vraagbaak beloofd te worden van alle poppenspel-vrienden hier te lande. We zien dan ook zijn ontwikkeling tot een typografisch en geïllustreerd tijdschrift met vreugde tegemoet. Een abonnement op « Het Poppenspel » (10 nummers) kost 200 fr., losse nrs zijn verkrijgbaar tegen 25 fr. Opvoeringen zijn aan zekere voorwaarden onderworpen (o.a. aankoop van 4 exemplaren). Het afschrijven der teksten is verboden op straffe van rechterlijke vervolgingen. Vindt de leiding niet dat dit nogal draconisch is voor de liefhebbers, die geen beroepsspelers zijn? En dreigt dan meteen ook niet commercialisatie van het poppenspel, die veel van het onbevangingen genot aan de spelende poppen wegneemt? We stellen de vragen, opdat het mooie initiatief van Louis Contryn niet verworde tot een onduidbaar monopolium.

P. D. K.

D. J. VAN DER VEN, De Bakkersboekjes van Zeelandia, Uitgave van Zeelandia, H. J. Doelman, N. V. Zierikzee.

Een initiatief dat in ons land navolging verdient: een reeks folkloristische monografieën over een bedrijf, hier het Bakkersbedrijf. De firma Zeelandia gaf opdracht aan de folklorist Van der Ven, ook aan andere specialisten, een aantal deeltjes samen te stellen over de folklore van het bakkerswezen. We kregen n° 7 en n° 9 van de 2^e serie toegestuurd, waarin in n° 7 de Heer Van der Ven « De Bakker en het Schoolkind », in n° 9 « Bak meer Limburgse Vla » behandelt. Een n° 12 « De Vrouw in de Bakkerij » van dezelfde auteur wordt aangekondigd. Alles wat maar enigszins verband houdt met het onderwerp wordt op boeiende, bevattelijke wijze met passende illustratie gememoreerd. Het is vulgarisatie, maar van de bovenste plank. Behandeld worden bv. de stoetboom, de toetzak in Groningen, de A.B.C. koeken, de Palmpaas te Wurt, de Meitak, de Koningsvla te Gronsveld, de Lierse en de Wurter vlaaikes, de boerevlaaien, enz. We wensen de aandacht te trekken van de folkloristen-verzamelaars op de reeds verschenen of in voorbereiding zijnde studies, uitgaande van de Zeelandia-firma, Zierikzee:

1° Serie:

- N° 1 Broodpenningen en hun rol in het bakkersleven, door jhr. ir. A. C. von Weiler,
- N° 2 Een bakkersjongen vóór 50 jaar, door J. v. d. Blom.
- N° 3 Koek- en Speculaas-prenten I, door ir. M. C. A. Meischke,
- N° 4 Brood wordt overal gebakken (Spreuken en zegswijzen), door F. Kerdijk,
- N° 5 Koek- en Speculaas-prenten II, door ir. M. C. A. Meischke,
- N° 6 Het oude bakkers-gildewezen, door J. v. d. Blom.

2° Serie:

- N° 7 De Bakker en het Schuilkind, door D. J. Van der Ven,
- N° 8 De duizend broodsoorten der wereld, door J. v. d. Blom,
- N° 9 Bak meer Limburgse Vla, door D. J. Van der Ven,
- N° 10 Wat er vroeger bij de bakkers uithing, door J. v. d. Blom.

N° 11 Over schepen en schutters, karren en huizingen, op de oude koek- en speculaasprenten, door ir. M. C. A. Meischke,

N° 12 De vrouw in de bakkerij, door D. J. Van der Ven.

P. D. K.

GUIETTE, ROBERT. Lancelot de Danemark, Drame du quatorzième siècle, traduit du Moyen-Néerlandais, Editions des Artistes. 1948.

Lanceloot van Denemarken gaat door als een meesterwerk, het meest psychologisch in de karaktertekening, van onze Middelnederlandse dramatische letterkunde. De tragische figuur van Lanceloot, die zijn liefde voor de jonge, beeldschone Sandrine, dienaars van zijn moeder, de boze koningin, met de dood bekoopt, kan in zoverre tot de typen van de volksletterkunde worden gerekend, dat het volksboek en het volkslied aan dergelijke sentimentele personages een langer leven schenken dan de hoofse mode-literatuur kon laten vermoeden.

Over de folkloristische betekenis van de Lanceloot-figuur wordt in de beknopte inleiding geen woord gerept, wel integendeel en terecht over de letterkundige betekenis en die van het abel spel in 't algemeen. Prof. Guiette heeft: het in 't bijzonder over het «realisme» van het spel van Lanceloot, dat niet mag gelijkgesteld worden met het gewild symbolisme van een «moralité exemplaire» als het ongeveer gelijktijdige Franse stuk van «Griseldis» (1935). Dit tegen de zienswijze in van de Nederlander Frank G. Van der Riet in «Le Théâtre profane sérieux en langue flamande au moyen-âge», Paris, 1936.

De vertaling, die Prof. Guiette van het middeleeuws drama van Lanceloot van Denemarken heeft gemaakt, is op één lijn te stellen met zijn eveneens meesterlijk Franse vertaling van «Beatrijs». We hebben zijn vertaling vers voor vers met het oorspronkelijke vergeleken en moeten getuigen dat we hem, op het volgende na nergens in gebreke hebben gevonden zoniet van de letterlijk-juiste dan toch van de meest poëtische parafrase. Wanneer Sandrine God bid: dat hij haar schande zou verbergen na haar gedwongen samenzijn met Lanceloot, verontschuldigt ze zich door te zeggen:

Want ic hebt sonder danc ghedaen.

Prof. Guiette vertaalt:

Car l'acte fut sans récompense.

Beter lijkt ons:

Car l'acte fut fait à contre-cœur.

Er bestaat niet de minste twijfel dat de vertaling van Prof. Guiette het meest de geest benadert van het oorspronkelijke en we moeten hem, en zijn uitgever om de prachtige typografische uitvoering, dank weten voor deze prestatie, die hem als mediëvist en romanist, en last, not least als Franstalig dichter, eer aandoet.

P. D. K.

PERSONALIA.

Op 7 Mei jl. trad ons medelid, Heer Jules Colle, in het huwelijk met Mejuffer Christiane Huybrechts. Aan het jonge paar onze beste wensen van heil, voorspoed en gezondheid.

Op 14 Mei traden in het huwelijk de Heer Rob. Boes, oudste zoon van onze goede vriend de Heer Julien Boes, conservator van het Museum van Folklore. Aan de jongehuwden en zijn ouders bieden wij onze beste gelukwensen. Met veel voorspoed in het huwelijksleven wensen wij Robert tevens een flinke loopbaan als kunstnijveraar.

Onze beste gelukwensen aan ons medelid de Heer Jan Van Es, leraar aan het Kon. Atheneum te Ronse en Mevr. Van Es, wie op 19 Mei l.l. een dochter werd geboren. Met de beste toekomstwensen voor de lieve kleine, weze ook haar grootvader, onze voorzitter F. Van Es, oprecht gefeliciteerd.

L. V.